

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת **ארבע כנפות** 227

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמְמֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ"

לך לך, כדי שריחך יהיה נודף
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

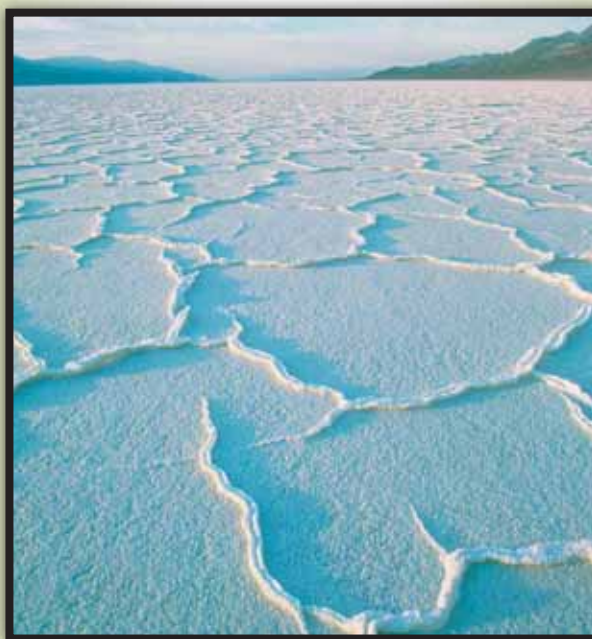
ידי ידיעת התורה, תהיה חזקה מאד בל תמוט. ולכן לא נגלה אל אברהם ע"ה רק אחר שראה שנתחזק שכלו ואז יהיה כלי מחזיק לעבודתו יתברך ונגלה אליו. וזו מציאה גדולה, כי האדם בעל בחירה ואילו לא סבל כל כך במחקר השכל לבד, לא היה ראוי לגילוי שכינה ולא היה לנו ח"ו תורה. ורק על ידי בחירתו זכינו לכל הכבוד כהיום הזה.

ואם כן, יצא לנו מזה דבר חדש, שאין האדם ראוי לקבל התורה באמת עד שתקרא תורה דלילה. כאז"ל (תהילים א): **"וּבְתוֹרַתוֹ יִהְיֶה"** ואין זה אלא כשיוכל לסבול הרבה בשביל עבודת השכל, שמרגיל עצמו לשמוע לעצת שכלו, אף אם יסבול הרבה ח"ו בשביל

זה. ולא כדרך בני אדם שתיכף כשידמה לו שהוא הולך בדרך התורה, עומד ומצפה תיכף ומיד, שינחווהו מן השמים לטוב גם בעולם הזה.

אלא יחשוב; יהיה מה שיהיה, ח"ו מדרך הטוב לא יסור! כאברהם אע"ה אשר סבל עשר שנים יסורים רבים ועכ"ז לא זו מגזרת שכלו שלא לנטות ממסכב כל הסבות, עד שהפיל עצמו לכבשן האש בעבור מחקר שכלו ולא נטה מהאמת,

המשך בעמ' 2 <<<

בעבודת שכלו, להיות עבד נמכר לשכלו ואז, דוקא, נגלה אליו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, **"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ"**.

אחרי שהרגיל להיות עבד על ידי שכלו, מכל שכן שיהיה עבד ה' על ידי אמונה. וכענין שאמר דוד המלך ע"ה לשלמה בנו (מלכים א ב): **"וְחִזְקָת וְהֵייתָ לְאִישׁ"**, פירושו: להוציא לפועל כחות האדם באשר הוא אדם. ואז **"וְשִׁמְרָתָּ"**. כי האמונה הבאה אחרי מחקר שכלי, או על

ג' מציאות מצא הקב"ה; אברהם, דכתיב (נחמיה ט): **"וּמִצְאָתָּךְ אֶת לְבָבוֹ נִאֲמָן לְפָנֶיךָ"** (בר"ר כט). הענין כך, כי הוא יתברך חונן לאדם דעת להבין ולהשכיל. ועל ידי זאת יתקרב אליו האדם במה שיוכל להשכיל. ויידע אותו כפי מה שיוכל לדעתו בשכלו, אז הוא יתברך מקרב אותו ומלמדו חכמה למעלה משכל האדם. וזה (דניאל ב): **"יִהְיֶה חֶכְמָתָא לְחַפְמִינִין"**. והנה, אברהם אבינו ע"ה היה ראש הפילוסופים להבין כי יש מציאה כל המציאות בורא עולם ועוד ראיות רבות כמבואר בפילוסופיה הנכונה והבין כי עיקר הבריאה היה לדעת אותו ולהתקרב אליו יתברך וכל כך היה חזק מחקר שכלו ביסוד הנ"ל עד שבנה על זה בנינים

רבים ועצומים. עשר שנים נחבש בכית האסורים בכבלי ברזל ולא ענוהו מן השמים משך זמן רב כזאת, כדי לנסותו אם שכלו ומחקרו חזק.

כל כך בנה על שכלו ומחקרו ומסר עצמו לכבשן אור כשדים לקדש שם שמים, כ"כ היתה השכלתו חזקה, התבוננו וציריו היטב הדבר הנשגב הזה והשתוממו על זה. ואז דוקא כשמסר עצמו כל כך לעבוד את שכלו, ראה הוא יתברך שראוי הפילוסוף הנפלא הלזה אשר יכול לסבול

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרָאךְ"

את בוראו (תנחומא לך לך ג). וכולם הכירו גדולתו עד שהושוו לעשותו עליהם מלך. ואם חז"ל אומרים שאברהם אבינו דומה לצלוחית של בשמים, הרי זה ודאי דומה ממש?

ואפשר להסביר כמו אצל הבשמים, אף על פי שבכל מקום שנמצאים, גם בזוית, בשמים הם, אבל אין ריחם נודף, כך אברהם אבינו עם כל גדלותו ומפעליו הגדולים בזוית שלו, בשמים הוא, אבל כל זמן שאינו הולך בגלות ומיטלטל ממקום למקום ומחזיק מעמד, נקרא בבחינת אין ריחו נודף. וכמו שאצל הבשמים ע"י הטלטול מתעורר כח ריח הבשמים, כך אם יטלטל ויחזיק מעמד ויעמוד בנסיון, בזה תהיה גדלותו ניכרת ואז יזכה לברכת **"וַנִּגְדְּלָהּ שִׁמְךָ וְהָיָה בְרָכָה"** (בראשית יב). מזה אנחנו למדים שמעלות האדם נמדדות בשמים ע"פ מה שיש בכחו להחזיק מעמד בחיים בלתי נורמליים כגון בגלות ובטלטול ועם כל זה יהיה לבן חיל וינצח את המפריעים לו בהשתלמותו, אז יהיה האדם השלם. וכענין שאמרו חז"ל על הפסוק: **"אִף חֲכָמִי עֲמָדָה לִי"** (קהלת ב). **"אמר ר' אחא: "אמר שלמה; 'כל תורה שלמדתי באף, היא שעמדה לי' "** (מדרש רבה שם).

"וַאֲבָרְךָ בֶּן חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחֶרֶן" ואיתא בתנחומא (לך לך ג): **"א"ר חנינא: "בא וראה חיבתו של אברהם לפני בוראו, שכן שלש שנים הכיר בוראו שנאמר: "עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֶלְי", ע - שבעים, ק - מאה, ב - שנים, הרי מאה שבעים ושנים וכל ימיו של אברהם קע"ה, הא למדת שכן ג' שנים הכיר את בוראו" ע"כ.**

נפלא הדבר שרק אחרי נסיון של **"לָךְ"** ואברהם בן שבעים וחמש, אז פרסמה התורה מעלתו וגדולתו של אברהם, אבל עד הנסיון של **"לָךְ לָךְ"** לא נזכר בתורה על אברהם כלום מגדולתו. אם כי בן שלש כבר הכיר את בוראו ולחם נגד כל הדור, אחד היה אברהם ולחם אפילו עם אביו תרח, גייר נפשות והכניסן תחת כנפי השכינה והראה גבורת אריה לעשות רצון קונו, מכאן אנו למדים שעיקר חשוב להקב"ה תורה ומעשים טובים ע"י נסיון וטלטול וזה נקרא ריחו נודף ולרצון לפניו יתברך. (זכרון מאיר). ■

בשכלו ולא בציווי, אף על גב שאם לא היה בא לכלל השכלה גדולה כזו, לא היה ראוי לקבלת התורה בציווי ולא היה ראוי לגילוי ה', מכל מקום, כיון שלא היה רק בשכלו, לא באה בתורה רק ברמז. מה שא"כ העקידה היתה בציווי השם יתברך, ע"כ נאמרה פרשה שלמה.

ומזה נוכל להבין המתנה היותר גדולה אשר זכינו להיות 'מצווים ועושים', כי כל נפלאותיו היותר נפלאים אשר פעל בשכלו, לא באו רק ברמז והעקידה בביאור רחב. ומעתה מי יוכל לשער השמחה הגדולה שזכינו להיות מצווים והכל בזכות אבינו ע"ה שהוא עשה את מסילת הברזל ואנחנו הולכים על מסילת הברזל שלו, אשרינו מה טוב חלקנו.

הטו אזניכם לדברים נפלאים אלה ונבין כמה מחויב האדם להוציא כח שכלו לפועל ולשעבד חושיו וכחות נפשו לעבודת השכל, כדי שיהא מוכן למתנה הגדולה: 'מצווה ועושה' וזהו כלל הלמודים והחינוכים. וזוהי כונתם ז"ל: **"לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרֹךְ עֵץ הַחַיִּים". "דְּרֹךְ" - זו דרך ארץ. ואח"כ "עֵץ הַחַיִּים" - זו תורה** (מדרש רבה ויקרא ט). ודרך עץ החיים, זה דרך התורה. וזוהי דרך שדרך בה אברהם אע"ה, עד שבא לכלל התורה. (חכמה ומוסר א רמה).

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרָאךְ" (בראשית יב א)

איתא במדרש: **"ר' ברכיה פתח: "לְרִיחַ שְׁמִנִּיהָ טוֹבִים שְׁמֵן תִּנְרַק שְׁמֵךְ"** (שיר השירים א). **"א"ר ברכיה: "למה היה אברהם אבינו דומה? לצלוחית של אפופי לסימון (בשמים) מוקפת צמיד פתיל ומונחת בזוית ולא היה ריחה נודף, כיון שהיתה מטולטלת היה ריחה נודף, כך אמר הקב"ה לאברהם אבינו: "טלטל עצמך ממקום למקום ושמן מתגדל בעולם" ע"כ. (ב"ר ל ט ב).**

לכאורה קשה, הלא לא דומה המשל לנמשל. הצלוחית של בשמים משהיא עומדת במקומה אין ריחה נודף, אבל ע"י הטלטול מתעורר כח ריח הבשמים וריחה נודף. אבל אצל אברהם אבינו בזוית שלו, גם כן היה ריחו נודף, כי **"בן שלש הכיר**

אף שעד עתה לא התגלה לו כלל. ואז הוא ראוי לקיום התורה, כמו עבד נמכר היה לעצת שכלו, מכל שכן לציווי השם יתברך בגלוי. ואז ראוי לברכות התורה והבטחותיה לראות עין בעין.

ולדעתי זה מבואר במדרש על הפסוק (בראשית רבה ל ט א): **"וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם 'משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת, אמר: "תאמר שהבירה זו בלא מנהיג!?" הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו: "אני הוא בעל הבירה" . ולכאורה, נראה שעד עתה לא ידע שיש לעולם מנהיג, א"כ איך מסר עצמו למיתה? אמנם לפי הנ"ל ניחא, הוא סבר, שמן השמים אינם עוזרים להולך בצדק בזה העולם ושכרו בעוה"ב, כיון שראה שניצל, אמר יש גם בעולם הזה עזר לצדיקים. וזה לא ידע עד עתה.**

ובדרך זה, ניחא, מה שהיה קשה לי הרבה; מדוע לא נזכר מעשה אור כשדים שמסר עצמו למיתה מדעתו ומשכלו? הלא לכאורה זה היה יותר מעקידת יצחק בנו שהיה בציווי השם יתברך! ובעקידה נאמרה פרשה שלמה ומעשה נורא שיעמוד אדם משכלו נגד העולם כולו בדעתו ולא יפותה מהם כמלוא נימא ויעמוד בצדקתו זמן רב כזה ולא ימשך אחר משפחתו ואחר כל העולם ואדרבא לחם עמהם ומרד במלך גדול כנמרוד אז בתקפו הרב.

ולא פעלו כל מלחמותיו להטרידו מצדקתו מאומה, אשר לא היה בציווי, רק השכלה מעצמו, אתמהה ואשתומם!! היאומן והישוער פילוסוף נפלא כזה?! ולא די זאת, אלא שמסר עצמו למיתה משונה, לשריפה נוראה בלי ציווי. הכל במחקר שכלו הזך, היאומן לנו תוקף גבורת שכלו? ולפי השערותנו זה גדול הרבה מעקידת יצחק והנה העקידה פרשה שלמה בתורה. וכל הגבורות ונפלאות מהפילוסוף הנפלא הלזה, **"עֲצָמוֹ מִסְפָּר"**, לא באו בתורה רק ברמז אור כשדים.

והנראה לי דבר נפלא, כי התורה לא באה, רק למעלה מהשכל וכל המכין עצמו במה שיכול ובמה שיוכל להבין בשכלו, אז בא לכלל התורה שהיא למעלה מהשכל. ולכן כל הדברים והגבורות שפעל אברהם אבינו ע"ה קודם שנגלה אליו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, הכל היה

על כך נכנהו בשם "רב"

פנינים לפרשה

"אֵל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךְ" (יב א)

פירש"י: 'לא גילה לו הקב"ה את הארץ מיד, כדי לחבבה בעיניו ולתת לו שכר על כל דבור ודבור'. היינו: שעל ידי זה ירבה צערו בצפייתו ויקבל שכר רב יותר. כי השכר הוא לפי הצער שנצטער האדם על קיום הציווי. כמו שאחז"ל (אבות ה): 'לפום צערא אגרא' וכמבואר בפירוש 'שפתי חכמים'.

ואנו מוצאים בזה דברים הנראים במבט ראשון ושטחי כסותרים זה את זה, מצד אחד אמר לו הקב"ה (בראשית יב): 'וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל וְאֶכְרַכְךָ וְאֶגְדַּלְתִּיךָ וְפִירַשְׁתִּיךָ' ופירש"י: שאמר לו 'כאן אי אתה זוכה לבנים'. אם כך, נתאר לעצמינו לרגע קט, מה גדולה היתה שמחתו של אברהם אבינו בשומעו זאת. הלא אמרו חז"ל במסכת 'נדרים' על מי שאין לו בנים שהוא חשוב כמת, כמו שאמרה רחל ליעקב (בראשית ל): 'הֲבֵי לִי בָנִים וְאִם אֵין מִתָּה אֲנִי'. א"כ בודאי מיד כששמע שכאן אין הוא זוכה לבנים ואילו המקום שיבוא אליו כעת בגזירתו של הקב"ה יזכה בו לבנים, גדולה היתה שמחתו עד מאד וכמוהו כשמחת תחיית המתים, אם כן מה יערוך אליו אם יחסר לו באופן זמני מידיעת שם המקום וכי דבר זה יורגש אליו בשעור צער, כשהוא מצוי בתוך שמחתו הגדולה על בשורת הבנים באותו מקום.

אלא שהדבר מלמדנו בינה להשכיל, כי הכל נשלח מאת הבורא ברוך הוא במדה ובמשקל מדויק הדק היטב עד אין נבדק וככל שהיתה שמחתו חסרה ולו במעט מזעיר עקב חוסר ידיעת המקום, הרי גמול הצער הפחות הזה גם הוא יגיע אליו ולא יחסר לו כהוא זה, כי הכל במדה לפניו ואין חסרון ולו הפעוט ביותר שיהיה.

וכיוצא בזה מצינו במקומות רבים מאד ולדוגמא נזכיר מה שמצינו אצל יוסף הצדיק שנמכר ע"י אחיו לישמעאלים בעשרים כסף ואמר הכתוב (לקמן לח כה): שהיו גמליהם "נִשְׂאִים נְכֹאת וְצָרִי

למה נעשה? אך ורק בכדי לנסותו! במה לנסותו, לא חלילה אם ידבר סרה נגד בוראו, אם יבעוט חלילה, אלא שאפילו לא יעלה הרהור קל בלבו אחר דבריו של הקב"ה.

ומסקנת הדברים תלמדנו, כי עלינו לידע שכל רגע ורגע אנו נתונים לשפיטתו של בוראנו ועלינו לחשב בכל שעה ושעה מה נדרש מעמנו בשעה זו. ולפי חשבוננו שבאותה שעה זה הוא הנדרש מעמנו ואף אם כעבור זמן יראה שלא הגיע מכך אל היעד אשר דרש מעצמו לפי מחשבתו, יבין וידע כי אין הדבר כן כלל וכלל, אלא אדרבא זה הוא הדבר הנדרש ממנו, לומר: עבד אנכי ורצון בוראי אני עושה בכל עת ובכל שעה, 'אנא עבדא דקדשא בריך הוא'.

"וַיִּלֶךְ לְמַסְעָיו" (יג א)

פירש רש"י: 'כשחזר ממצרים לארץ כנען, היה הולך ולן באכסניות שלן בהם בהליכתו למצרים. למדך דרך ארץ, שלא שינה אדם מאכסניא שלו'.

ויש לחדד וללבן את משמעות הדברים הנלמדת מכך, שאין הכונה שלא שינה באופן שאין שינוי מהותי וחשוב כל כך בין האכסניות, אלא אדרבא הדברים מורים שהיה שינוי גדול בין האכסניות, שהרי מתחילה היה אברהם אבינו עני ומחוסר ממון וכמו שפירש"י שהיה פורע את הקפותיו כשחזר ממצרים, כלומר: שבשעה שירד למצרים היה מחוסר ממון ולא היה יכול לשלם שכר לינתו באכסניא וממילא הדבר פשוט ומובן מאליו שהיה מחזר אחר אכסניות פשוטות וזולות כראוי למעמדו, אולם בחזרתו היה עתיר בנכסים ולפי מידת נכסיו היה ראוי והיה ביכלתו להיות באכסניות ראויות ונוחות יותר ואעפ"כ בכדי לכבד את בעלי האכסניות ששהה עמהם בהליכתו, היה שוהה עמהם אף בחזרתו.

והלא גילתה לנו התורה דבר זה, בכדי ללמדנו דרך ארץ, כמו שכתב רש"י בלשונו. משמע שעד כדי כך עלינו לשפר ולשבח את מדותינו, שלא נפגע בכהוא זה באדם מכל סבה שהיא ואפילו

וְפִירַשְׁתִּיךָ: 'למה פרסם הכתוב את משאם? להודיע מתן שכרן של צדיקים. שאין דרכן של ערביים לשאת אלא נפט ועטרן שריחן רע. ולזה נזדמנו בשמים, שלא יוזק מריח רע'. והרברים מפליאים כל מתבונן, הלא יוסף היה נתון באותה שעה במצב כה קשה ואומלל, לפני שעה קלה היה נוהג כבן זקונים הגמול עלי אביו הגדול ומשתעשע עמו בשעשועי למוד התורה הקדושה ובין רגע נגזל מחיק אביו ונמכר ע"י אחיו בשרו לישמעאלים ערביים שהם אומה שפלה ובוזיה ומובל הוא על ידם כפות כעבד חובק אשפתות אל הבלתי נודע. וכי הריח המצוי בסביבתו הוא המטריד את מנוחתו והוא זה שישפיע כעת על מזג רוחו.

אלא הוא אשר דברנו, הכל בא מאת הבורא על האדם במדה ובמשורה, לא ירבה אפילו במעט וכנגד זה לא יפחת אפילו במעט מן הגזרה. ויודע תעלומות מונה וסופר ומודד קצבת כל גזירה וגזירה ואין אתנו יודע עד מה ואין לנו אלא לקבל את אשר נגזר בידיעה ברורה זו, כי לא נתייטר בכהוא זה יותר ממה שנגזר עלינו לפי מעשינו ולפי מידותיו של הקב"ה, ידיעה ברורה זו, היא זו שתרום את הרגשתנו אף בשעת הצער והיגון וכמו שאמר דוד המלך בתהילים (תהילים כג): 'גַם כִּי אֶלֶף בְּגִיָּא צַלְמוֹת לֹא אֵיךָ רַע כִּי אַתָּה עֲמַדִּי שְׁבֹטִי וּמִשְׁעֲנֵתִי הִמָּה יִנְחַמֵּנִי' מלמדנו דוד המלך ע"ה כי גם השבט הוא חלק מהניחומים! בינו נא זאת!.

"וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ" (יב י)

פירש רש"י: 'באותה הארץ לבדה היה הרעב. בכדי לנסותו אם ירהר אחר דבריו של הקב"ה, שאמר לו ללכת אל ארץ כנען ועכשיו משיאו לצאת ממנה'.

כמה מוסר השכל יש עלינו ללמוד ולהשכיל מן הכתוב הזה, הקב"ה אמר לאברהם: 'לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ... אֵל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךְ' והנה כאשר מגיע לשם, לא די שאינו מוצא בה ברכה וגדול שמו, אלא מוצא בה רעב כבד עד אשר נאלץ לצאת ממנה לארץ מצרים בחוסר כל וכל זה

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

הדורות משתמשים גם כן במשפט נצח זה ואומרים לאומות העולם תנו לנו את הנפש את הענינים הנוגעים לנפש היהודי, את הדברים הרוחניים החשובים לנו בנפשנו וקחו לכם את הרכוש שלנו, רק בנפשנו אל תיגעו.

בספר ל'השאר יהודי' (עמ' 245) המכיל מזכרונותיו של הרב יצחק זילבר ששהה שנים רבות תחת עול השלטון הסובייטי תוך כדי כפייה אנטי דתית, מספר: על בקורו אצל יהודי גרוזיה ואלו דבריו:

היה זה כבר בשנת תש"ל כאשר השתתפתי בחתונה בעיר סוחומי, אחד האנשים המשתתפים צד את תשומת ליבי, הוא היה אדם שהכל פנו אליו בצורה מכובדת עד מאד וכינו אותו בשם "רב", דבר זה משך מאד את תשומת ליבי, לפי שהוא לא דמה כלל לרבנים אליהם הורגלתי ובהזדמנות כלשהי שאלתי אותו למה מכנים אותו בשם מכובד זה, הוא סיפר שבמשך שנים רבות הוא מלמד ילדים קטנים את האל"ף ב"ת חומש ותפילה, הוא החל בכך כבר בשלהי שנות העשרים כאשר השלטון הסובייטי אסר בצורה נחרצת ותקיפה כל דבר שיש לו קשר ליהדות, כתוצאה מכך נותרו כל הילדים בלי מלמדים ולמרות היותו גימלאי בעת ההיא (כשפגשתי בו היה כבר בן למעלה מתשעים) המשיך את עסוקו בסתר וכך היה סדר הלמוד אצלו; הבנים שלמדו בבית הספר בבקר, הגיעו אליו בשעות אחר הצהריים ואלו שלמדו בשעות אחר הצהריים, הגיעו אליו בשעות הבקר.

"האמן לי" כך אמר לי בדבריו "שבמשך כל אותן שנים הייתי שותה את כוס התה הראשונה שלי בכל יום רק לאחר השעה אחת וחצי, שהיא היתה שעת ההפסקה בין שתי הקבוצות". חמשה רובלים בלבד נוהג היה האיש ליטול מידי חדש מההורים בעבור הלמוד עם בניהם ומכסף זה אף היה צריך להפריש תשלום נכבד של שוחד לשוטרים כדי שלא יפריעוהו במעשיו. לשאלתי: "כמה ילדים היה מלמד בכל יום" ענה לי בפשטות: "כתשעים ילדים". תשעים תלמידים ביום!

את כל זה פעלו יהודים תמימים וטהורים, למוד מתוך המחבוא שבביל לידע את הבסיס שעל כל יהודי לדעת, אל"ף ב"ת חומש ותפילה, על זה שלמו במיטב כספם, על זה סכנו את עצמם ואת ילדיהם ועל זה טרח בכל מאדו אותו יהודי פשוט. בכלל לא פשוט! הרבה יש לנו מה ללמוד מאותו יהודי. ובצדק נכנהו בשם "רב"! ■

מעמו ועם כל זאת לא אמר ללוט דבר וחצי דבר, המשיך לדור בשכנותו על אף רשעותו ועל אף הנזק הכבד והמר שנגרם לו על ידי זה, זו היא מידת השלום בה חונך אברהם אבינו את עצמו.

והנה משעה שהגיע הדבר לידי מחלוקת, **"נִיהִי רִיב בֵּין רַעֲי מְקַנְה אַבְרָם וּבֵין רַעֲי מְקַנְה לוֹט"** (שם). המחלוקת היא דבר שלא ניתן להשלים עמה, שהרי היא היפך השלום, מעתה אמר לו אברהם בתקיפות: **"אם השמאל נאימנה"**, מעתה אי אפשר בשום אופן להיות יחד, שהמריבה יחד אינה ישיבה יחד ועל כך הפרידה טובה הימנה. ומעתה שוב יכל הדבור לחזור אליו.

"כַּדְרָלְעוֹמֵר מֶלֶךְ עֵילָם" (יד א)

מסופר כי פעם אחת הגיע איזה אדם משכיל למרן הגר"ח מבריסק זצ"ל ואמר לו: "מדוע אתם עומדים כל כך על שלכם ואינכם מסכימים להתפשר במאומה, בעוד אנחנו המשכילים מסכימים להתפשר עמכם בדברים רבים, זה לא הגון שאתם עומדים כל הזמן על שלכם ובעקשנות מרובה אינכם מסכימים להתפשר ולו במעט?"

ענה לו מרן הגר"ח בספור: שפעם עבר ליד בית התלמוד תורה בעירו ושמע את הרבי מלמד לתלמידו את הפסוק המספר על מלחמת המלכים ובהגיעו לשם **"כַּדְרָלְעוֹמֵר מֶלֶךְ עֵילָם"**, התקשה אותו תלמיד להגותו כראוי וקרא **"כַּדְרָלְעוֹמֵר"**, אמר לו הרבי: "לא! אמור **כַּדְרָלְעוֹמֵר"** ושוב קרא התלמיד **"כַּדְרָלְעוֹמֵר"**, אמר לו הרבי: "לא! אמור **כַּדְרָלְעוֹמֵר"**, אמר התלמיד: **"כַּדְרָלְעוֹמֵר"** ושוב אמר לו הרבי: "לא כך תאמר! אלא אמור **כַּדְרָלְעוֹמֵר"**. ענה לעומתו התלמיד: "מדוע הנך עומד על שלך, הלא כבר הסכמתי להתפשר ולוותר על **כַּדְרָלְעוֹמֵר** ועל **כַּדְרָלְעוֹמֵר**, למה אינך מוותר לי ומתפשר עמי על כַּדְרָלְעוֹמֵר?" הבין אותו משכיל היטב היטב איך הוא נושא את חלקו בנמשל, חייך במבוכה וחזר לאחוריו.

"תָּן לִי הַנֶּפֶשׁ וְהָרֶכֶשׁ קַח לְךָ" (טו כא)

מלכי צדק מלך שלם התכונן בדבריו לאמור תן לי את הגופים, את בני האדם וקח לך את השלל. אולם יהודי כל

פגיעה זו שאינה בידים ובכונה חלילה ואין לה טעם מוצדק שהרי בתחילה שהה באכסניה זו אך ורק בגלל מעוט הדמים שהיו בידו, אעפ"כ כיון שאם לא ישהה באכסניה זו גם כעת, יחוש בעל האכסניה קצת אי נעימות מחמת זה, מחמת אי נעימותו הקטנה עלי לחוש אי נעימות גדולה של שהות באכסניה זולה עם כל הכרוך בכך. וכל כך למה, שלא יארע שיקרה על ידי אפילו באופן עקיף פגיעה באדם.

ומן הראוי להביא בזה מה שמסופר בספר 'מעשה איש' (ב קסו): שה'חזון איש' נשאל פעם על ידי אחד מתלמידיו, מה היא דרגת השיא שהאדם יכול להגיע אליה בעולם הזה? והשיבו על כך: על האדם לשאוף, שיעבור את כל השבעים שנה של ימי חייו מבלי לפגוע בכוון אדם, זה מה שראה לומר האדם הגדול בענקים גדול הדור והדרו מרן ה'חזון איש' להשיב לתלמידו, זו היא שאיפת החיים הראויה לכל אדם!

גם בכתובים כתב רבנו ה'חזון איש' בהפלגה מרובה על הזהירות בבין אדם לחברו. וזה לשונו באחד מאגרותיו (ב יג): **"עיקר חיות האדם היא שבירת המידות וזה הוא העונג היותר ערב ויותר נעים לשלוט ברוח הבהמי וזהו עונג מתמיד ומשיב נפש"**. כן, כך, לא פחות ולא יותר, עיקר חיות האדם והעונג הרב ביותר, המשיב נפש האדם, היא שבירת מידותיו של האדם.

ומדוע באמת זו היא עיקר חיות האדם והעונג הרב ביותר, מלמדנו ה'חזון איש' בדבריו, לפי שבזה הוא שולט על הרוח הבהמי! כלומר: שפחיתות המידות וחסרונותיהם בא לו לאדם, מכח רוח הבהמיות הנמצא בכל אחד ואחד. ובשליטתו על מידותיו, הינו שולט על הרוח הבהמי ומצדיק את קבלת התואר אדם. עלינו לחדד בעצמינו הרגשה זו וע"י שינונה וחיידודה, נבוא בקלות יתירה להתגבר על מדותינו.

"נָה' אָמַר אֶל אַבְרָם אַחֲרֵי הַפָּרֶד לוֹט מַעֲמוֹ" (יג יד)

ופירש רש"י: **"שכל זמן שהיה הרשע עמו, היה הדבור פורש ממנו"**.

והמתבונן בדבר יתוומם על מידתו הצרופה של אברהם אבינו, הקב"ה הפסיק לדבר עמו ובודאי היה חוקר ומתבונן בדבר מדוע הגיעה אליו הרעה הזו, שהפסיק הדבור ממנו וכיון שחקרה גם ידעה, שבגלל סמיכותו לשכן רשע הדבור פוסק

גנזי המלך מציג שאלות מעשיות שיש להן מענה בדפים הנלמדים במסגרת 'הדף היומי', עם ביאור 'חברותא'. למותר לציין שאין לסמוך על הנאמר בו לפסיקת הלכה

האם יש עתה לכל אדם מישראל חלק בארץ ישראל?

טוען שמנין לנו שלאדם זה יש חלק בארץ ישראל! ולמה נחשוש על אדם זה שאין לו חלק בארץ ישראל?!

זאת ועוד, מדוע אומר הרמב"ם: **ש'אפילו הוא ראוי - אינו ברשותו'** והרי הלכה היא ש'קרקע בחזקת בעליה קיימת' (בב"מ קב:). אפילו בשעה שאדם אחר גוזלה ממנו ויכול בעל הקרקע למכרה ולהקדישה על אף שאינה נמצאת עתה תחת שליטתו אלא היא נמצאת בידי הגולן?

ולכן, מכאן ה'חזון איש': שסובר הרמב"ם כי אכן **'קנין הגוף'** בארץ ישראל מכח מתנת אברהם אבינו קיים לעולם, אלא שהזכות הפרטית שיש לכל אחד מישראל בנחלת אבותיו בטלה מחמת הכבוש. ולעתיד לבוא, תהיה חלוקה חדשה של הארץ, שלא תתחשב בחלוקה בעבר. ובחלוקה החדשה של הארץ, יזכו רק אותם שיחיו בעת ההיא והם לא יקבלוה כירושה של נחלת אבותם, אלא יקבלוה בגורל מכח החלוקה החדשה.

ולכן, אם כי גם עתה יש לעם ישראל בעלות על הארץ, בעלות של **'קנין הגוף'** שיש לעם ישראל בארץ ישראל לעולם מכח מתנתו של אברהם אבינו, אבל אין לכל יחיד ויחיד חלק מוגדר בה.

ואם כן, אם ירצה עתה אדם אחד מישראל לקבל ארבע אמות בארץ ישראל, הוא לא יכול לקבלו לידו, כי, כאמור, אין לו חלק בארץ המוגדר כחלק שלו. ונמצא, שזכותו בארץ היא בגדר ממון שאינו יכול להוציאו בדינינו וממון כזה אין אדם יכול להקדישו או למוכרו.

אמנם, אם יקנה אדם מישראל לחברו ארבע אמות מתוך חלקו שבארץ ישראל ואף יזכה להיות בחלוקה החדשה של הארץ בעתיד, הרי יחול אז הקנין, כאשר יזכה בחלקו המוגדר. אך אם לא יזכה להיות בשעת החלוקה החדשה ולא יקבל חלק בארץ, הרי לא יחול הקנין לעולם.

ולכן, סובר הרמב"ם, שתקנת הגאונים להקנות לשליח חוב ממון אגב ארבע אמות שבארץ ישראל, אינה תקנה ראויה, לפי שזו המקנה לשליח את חלקו שבארץ ישראל, מי יאמר לנו שאכן הוא יזכה להיות בחיים בשעת החלוקה העתידה והרי רק אז יכול קנינו לחול. ■

הארץ על ידי האויבים), מכל מקום, יש לכל יחיד (גם עתה) חלק בארץ מצד שניתנה לכל ישראל ותתחלק לכאי הארץ לעתיד לבוא. או דלמא, שאין מתנתו של אברהם אבינו עליו השלום אלא עד שנכנסו לארץ וזה כל אחד בשלו, אבל לאחר שגלו ופקע קנינם, אין לישראל בה שום קנין עד שישבו וינחלו'.

ה'חזון איש' מוכיח: שהרמב"ם סובר כי מתנתו של אברהם אבינו קיימת לעולם וגם לאחר כבוש הארץ בידי האויבים יש לעם ישראל **'קנין הגוף'** בארץ ישראל, כמו שהיה לו לפני הכבוש הראשון של הארץ על ידי יהושע ובני ישראל.

לפי שהרמב"ם (שלוחין ושותפין ג ז) מביא את תקנת הגאונים: שאם רוצה אדם לתבוע חוב ממוני באמצעות שליח, יכול הוא ליתן הרשאה לשלוחו לתבוע את החוב על ידי שיקנה לו לשליח את החוב **'ב'קנין אגב'**. דהיינו: שיקנה לו

לשליח קרקע מסוימת מקרקעותיו ואגב קניית הקרקע קונה השליח גם את החוב ומעתה יוכל השליח לגבותו כאילו היה החוב כלפיו.

ואם לא היה ברשותו קרקע, יכול המרשה להקנות לשלוחו ארבע אמות מחלקו שיש לו בארץ ישראל ומקנה לשליח את המעות על גבן של ארבע האמות מארץ ישראל שיש לו ושאותן הוא מקנה לו.

וכתב הרמב"ם (שם): **'ודברים אלו דברים קלים הן עד מאד ורעועים, שזה מי יאמר שיש לו חלק בא"י ואפילו הוא ראוי, אינו ברשותו'!**

ערעורו של הרמב"ם על תקנת הגאונים, הוא לכאורה תמוה מאד, כי הרמב"ם אינו טוען שאין לכל אדם מישראל חלק בארץ ישראל לאחר כבושה בידי האויבים, אלא

מערכת 'חברותא'

מיוחד ל'גנזי המלך'

שאלה: האם יש עתה לכל אדם מישראל חלק בארץ ישראל בתורת ירושה מאברהם אבינו?

תשובה: אמרו חז"ל: **'ארץ ישראל ירושה היא לנו מאבותינו'** (עבודה זרה נג:). דהיינו: מאז שנתן הקב"ה לאברהם אבינו את ארץ ישראל בכרית בין הבתרים, שייכת הארץ לעם ישראל והבעלות עליה עוברת מדור לדור בתורת ירושה.

בפרק הזמן שבין ברית בין הבתרים ובין כבוש הארץ על ידי יהושע ובני ישראל, לא היתה הבעלות על הארץ מושלמת, אלא היא היתה בעלות חלוקה, בין **'קנין הגוף'** ובין **'קנין פירות'** וכפי שיבואר להלן (לפי דברי התוספות ב'ראש השנה' יג.).

'קנין הגוף', שהוא הבעלות על הארץ עצמה, היה לאברהם ולזרעו (אם כי אברהם עצמו לא נחשב כתושב הארץ אלא היה נקרא גר בארץ). ואילו **'קנין פירות'**, שהוא הזכות להשתמש באדמת הארץ וליהנות מפירותיה, היה לגויים ששלטו אז בארץ.

ויש לדון, מהו מעמד הבעלות של עם ישראל על ארץ ישראל עתה, לאחר שגלה עם ישראל מארצו?

האם, כיון שקנו אויבינו את הארץ בכבוש מלחמה, פקעה בכך בעלות עם ישראל על ארצו. או שמא, גם לאחר כבוש הארץ בידי האויבים ממשיכה בעלותנו על הארץ מתוקף הבעלות שהיתה לזרע אברהם על ארץ ישראל בעבר, בשעה ששלטו בה האומות, טרם כיבושה על ידי בני ישראל. שהרי גם עתה, כאז, מובטחים אנו שהקב"ה יחזיר את עם ישראל כולו לארצו ויתן לו את הבעלות המוחלטת על כל שטחה של ארץ ישראל?

ה'חזון איש' על מסכת 'שביעית' (כא ה) כותב את השאלה בנוסח הזה: **'ויש לעיין, לאחר שגלו ישראל וקנו האויבים הארץ בכבוש מלחמה ויאוש ונשתקע שם בעלים, אי חשיב הארץ של ישראל מצד הבטחת שמו ית' להשיבה אלינו והוי הגוף שלנו. והלכך, אף שכל יחיד כבר פקע קנינו מחלקו (בשעה שנכבשה**

רמז

"לך לך מארצך... אל הארץ אשר אראך"

איך מגיעים לידי חיי העולם הבא?

באת! ולאן אתה הולך! ולפני מי אתה עומד ליתן דין וחשבון!
 וזהו: "מארצך", הוא 'ולאן אתה הולך - כדרך כל הארץ'.
 וממולדתך, רומז על 'מאין באת? מטפה סרוחה'.
 "ומבית אביך", הוא נגד 'לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני אבינו שבשמים'.
 ועל ידי זה תזכה לחיי עולם הבא שהוא הארץ העליונה. וזהו: "אל הארץ אשר אראך" וכו'.

הנאות המצוות, שמביאות לחיי העולם הבא שהוא נצחי ומתקיימות והן בלתי נפסקות. וזהו: "לך לך" - 'להנאתך ולטובתך', שתלך בדרכי השם יתברך ובעשיית מצוותיו ואז יהיה לך הנאה כזו שיהיה נקרא בשם טוב, הוא חיי העולם הבא.
 ואמנם, העצה העיקרית לאדם לבל ילך אחרי חמדת העולם הזה ותענוגיו, הוא מה שאמרו חז"ל במשנה (אבות ג א): 'הסתכל בשלשה דברים... דע מאין

"לך לך מארצך" (בראשית יב א). ופרש"י: 'להנאתך ולטובתך'. יתכן שאמר לו השם יתברך, להיזהר מלילך אחרי תאוות וחמדת עולם הזה, כי אינם מכונים בשם טובה, כי אינה מתמדת ומתקיימת. ואינו נקרא טוב רק כשהוא עומד בטובו לעולם. וכאמרם ז"ל (ברכות כט). 'גמירי טבא לא הוי בישא'. כי דבר שהוא טוב אינו נפסק לעולם. והנאות עולם הזה הן רק לפי שעה ולא קיימות בתמידות ואינן נקראות בחינת טוב. רק

ספר תורה יחיד בעולם
כסדרן. בלי העברת סכין
ומחיקה אפילו על תג אחד
 לרצינים בלבד חזר
050-4189805 / 052-760548

שפת ממשל ומשפטים
עם "אוצרות היים"
 במלון גולדן טאוור באשקלון
 בפרשת 'תולדות' ב' כסלו 29.11.08

בתוכנית:

- הרב ישראל נח ברגר שליט"א
- הרב אורי יצחק שליט"א
- הפייטן דוד שלמה שירו הי"ו
- הרצאות מרתקות
- פעילות עניפה לילדים + ממתקים

גלאט כשר משגיח צמוד

מספר המקומות מוגבל

לפרטים "אוצרות היים"
050-3131740/1 03-6880091

יעמדו על הברכה

מארוקו בן אליהו יזכה לעלות ארצה עם כל משפחתו בקרוב

שידוכים באמונה
ואהבים בין שולמות
 משרד שידוכים למגזר החרדי והדתי לאומי
 חוצים שנתגור לכם לאבא את זיווגכם?
 חוצים שנהררה פרטים לאענכם?
 הרשותינו נציג רבים ברחבי הארץ יעילים ונאמנים
 100% הכל כדי שתהיו ארוצים
 כי אצלנו בסיד אשדכס באמונה
1599-500-811

שבת נופש עם הרב
אמנון יצחק שליט"א
במלון:

בפרשת "חיי שרה"
בתאריך כה' - כד' חשוון (08/11/22 - 21 למנינים)

לפרטים והרשמה:
"שופר" ארגון להפצת יהדות,
מתתיהו 10 בני ברק
03-557/977777-6
ימים א-ה בין השעות
9:00 - 15:30

שחרורן

רצועת יד USB 8 ג'יגה

התקן USB עבור רכבים ומחשבים - קל לנשיאה
אינך יכול לשכוח אותו, כיון שהוא ענוד על ידך!

3 ג'יגה - מלאים בסרטים, שירים והרצאות

של הרב אמנון יצחק שליט"א בשווי כ-1000 ₪

ו-5 ג'יגה - פנויים לשימושך!

להזמנות:

'שופר' ארגון להפצת יהדות

טל 03-6777779

9 סרטי DVD

מבראשית

הסטוריה באצטדיון טדי

בניני האומה

זה נס או לא נס

הרצל והציונות

נס מצולם

פיתות בניו ג'רזי

המדענים

פלאי הבריאה

10 הרצאות ב-18 CD

אל תאשים אותי

אמריקה... אמריקה

מדינה סבבה

מליונים מוסלמים סביבנו

סיבו סיבו

רגל פה רגל שם

שמחים בחוץ

אם כל המלחמות

מה ההבדל בין חרדי לדתי לאומי

מהפך גלובלי אוניברסלי

8 שירים

משה הרועה הנאמן 2X

יצחק עולה תמימה

השלום בוא יבוא

התשובה למדינה 2X

ירושלים

שמע ישראל

כל התורים \$100
מקבל שחרורן
חינם